

τεύχος **7**

Σεπτέμβριος 2014

www.ere.gr

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
& ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**
GREEK RHEUMATOLOGY SOCIETY & PROFESSIONAL ASSOCIATION OF RHEUMATOLOGISTS
Ε Τ Ο Σ Ι Δ Ρ Υ Σ Ε Ω Σ 1 9 6 0

newsletter

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
& ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

πρόλογος

ραμένει ένα πρόβλημα, ιδίως επειδή τα τεύχη δεν εκδίδονται πολύ συχνά.

Στο επόμενο τεύχος, που πρέπει να εκδοθεί έγκαιρα, όπως αναφέρει αλλού και ο Γενικός Γραμματέας, περιμένουμε άρθρα-τοποθετήσεις όσων θα έχουν υποβάλει υποψηφιότητες για το ΔΣ. Με την ευκαιρία καλώ όλους όσοι ενδιαφέρονται για την εύρυθμη λειτουργία και την επιστημονική ισχυροποίηση της ΕΡΕ - ΕΠΕΡΕ να θέσουν υποψηφιότητα, με γνώμονα την προσφορά στην Εταιρεία.

Σημαντικές εκδηλώσεις της Εταιρείας για τη χρονιά αυτή αποτελούν η κορυφαία εκδήλωση, το Συνέδριο που θα πραγματοποιηθεί στο Hilton Αθήνας από 11-14 Δεκεμβρίου 2014, για την έγκριση του οποίου από τον ΕΟΦ καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια λόγω αυστηρότερων κανόνων εγκρίσεων, πρόβλημα που επίσης είχαμε και με τις Εαρινές 2014 της Αλεξανδρούπολης. Στη διάρκεια του Συνεδρίου θα πραγματοποιηθούν Εκδρομοαπολογιστική και Καταστατική ΓΣ, όπως θα δείτε σε άλλες σελίδες. Επίσης, υλοποιούνται η σύνταξη του "Σχεδίου Δράσης για τις Ρευματικές Παθήσεις" και η Ενημερωτική Εκστρατεία. Παράλληλα, τρέχουν οι διαδικασίες για την υποβολή ερευνητικών πρωτοκόλλων και αιτήσεων για υποτροφίες, όπως έχουν προκηρυχθεί σύμφωνα με τις διαδικασίες του καταστατικού.

Καλούμε τα μέλη μας για τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή στο Συνέδριο. Περιμένουμε από τους νεότερους κυρίως συναδέλφους να υποβάλουν τις ερευνητικές τους δουλειές και από όλους να συμμετάσχουν στις εκδηλώσεις και τις επιστημονικές συζητήσεις στη διάρκεια του Συνεδρίου. Η συμμετοχή όλων στις κοινές προσπάθειες και το διάλογο, επιστημονικό ή όχι, είναι αναγκαία, περισσότερο από ποτέ.

Σπύρος Ασπλινίδης
Πρόεδρος της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Σας καλωσορίζω στο τρίτο Newsletter του ΔΣ της περιόδου 2013-2014 που περιέχει νέα, πληροφορίες και τοποθετήσεις που αφορούν επίκαιρα θέματα που απασχολούν την επιστημονική μας κοινότητα, καθώς και ενημέρωση για τις ενέργειες και τις δράσεις της ΕΡΕ & ΕΠΕΡΕ.

Το newsletter θα έπρεπε να αποτελεί βήμα για όλα τα μέλη της Εταιρείας και θα περιμέναμε μεγαλύτερη συμμετοχή από τα μέλη μας, με αποστολή έστω και σύντομων κειμένων για ενημέρωση, ανάδειξη προβλημάτων που υπάρχουν, προτάσεων για προβληματισμό. Βέβαια και σε αυτό το τεύχος η κύρια συμμετοχή ήταν από μέλη του ΔΣ, ωστόσο είναι ενθαρρυντικό ότι υπάρχουν και άρθρα από μέλη εκτός ΔΣ.

Στις σελίδες του τεύχους αυτού, που θα σταλεί μόνο ηλεκτρονικά, θα βρείτε άρθρα που αφορούν ενημέρωση για τις προηγούμενες εκδηλώσεις της Εταιρείας, τις Εαρινές Ημέρες Ρευματολογίας, τις διαφορές μας που αφορούν οικονομικές εκκρεμότητες από την επί σειρά ετών συνεργασία μας με το THEMA team και ενημέρωση για την Ελληνική συμμετοχή στο EULAR 2014. Ακόμα υπάρχουν άρθρα για τα τρέχοντα θέματα της κοινότητας, ενημέρωση για τις τρέχουσες δραστηριότητες της Εταιρείας, ενημέρωση για τις προγραμματιζόμενες εκδηλώσεις και προτάσεις για μελλοντικές δράσεις. Το newsletter συντάσσεται με την ευθύνη του ΔΣ, τα άρθρα όμως δεν ελέγχονται για το περιεχόμενό τους, πολύ δε περισσότερο για τις απόψεις που διατυπώνονται σε αυτά, οι οποίες απηχούν μόνο τις θέσεις του συντάκτη του άρθρου. Αυτό εμπεριέχει το πρόβλημα ότι - εάν και εφόσον το περιεχόμενό τους μπορεί να προκαλέσει διχογνωμία - υπάρχουν θέσεις χωρίς να υπάρχει δυνατότητα αντιλόγου: μπορεί βέβαια να απαντηθούν στο επόμενο τεύχος, αλλά πα-

ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

- ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΓΙΟΒΑΝΙΔΗΣ †
- ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΚΙΟΚΑΣ †
- ΠΕΤΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ †
- ΜΠΕΝΑΚΗΣ ΜΑΤΣΙΑΣ †
- ΔΩΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ †
- ΠΑΥΛΟΣ ΣΦΗΚΑΚΗΣ

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ Δ.Σ.

- ΕΥΓ. ΦΩΚΑΣ † (1961-1965)
- Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ † (1965-1966)
- Ε. ΒΑΚΡΙΝΟΣ † (1967-1968)
- Α. ΖΑΒΕΡΔΙΝΟΣ † (1969-1970)
- Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ † (1971-1972)
- Ν. ΚΕΠΕΤΖΗΣ † (1973)
- Π. ΣΦΗΚΑΚΗΣ (1973-1974)
- Π. ΤΣΑΧΑΛΟΣ † (1975-1976)
- Φ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ (1977-1978)
- Δ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ † (1979-1980)
- Α. ΓΑΛΛΗΣ † (1981-1982)
- Γ. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ (1983-1984)
- Π. ΝΤΑΝΤΗΣ (1985-1986)
- Β. ΘΟΥΑΣ (1987-1988)
- Κ. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ † (1989-1990)
- ΑΛ. ΑΝΔΡΙΑΝΑΚΟΣ (1991-1992)
- Ι. ΛΑΛΟΣ (1993-1994)
- Π. ΤΣΑΧΑΛΟΣ † (1995)
- Μ. ΜΑΥΡΙΚΑΚΗΣ (1995-1996)
- Σ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ (1997-1998)
- Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (1999-2000)
- Κ. ΜΠΟΚΗ (2001-2002)
- ΧΡ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ (2003-2004)
- Δ. ΚΑΡΡΑΣ (2005-2006)
- Γ. ΒΑΪΟΠΟΥΛΟΣ (2007-2008)
- Κ. ΤΕΜΠΟΣ (2009-2010)
- Π. ΣΦΗΚΑΚΗΣ (2011-2012)

Δ.Σ. 2013 - 2014

- ΠΡΟΕΔΡΟΣ**
- ΣΠΥΡΟΣ ΑΣΠΛΙΝΙΔΗΣ
- ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ**
- ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΟΝΤΖΑΣ
- Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**
- ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΕΡΜΠΕΡΙΔΗΣ
- ΤΑΜΙΑΣ**
- ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
- ΕΙΔ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**
- ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΤΑΞΑΚΗ
- ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ**
- ΠΕΤΡΟΣ Π. ΣΦΗΚΑΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
& ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μεσογείων 387,
153 43 Αγία Παρασκευή

Σημαντική ανακοίνωση

Το επόμενο τεύχος του Newsletter προγραμματίζεται να κυκλοφορήσει τέλη Οκτωβρίου-αρχές Νοεμβρίου. Με την προκήρυξη των εκλογών της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ και την υποβολή των υποψηφιοτήτων έως 9 Οκτωβρίου, θα έχουν τη δυνατότητα όλοι οι Υποψήφιοι να δημοσιεύσουν τις θέσεις τους και να στηρίξουν την υποψηφιότητά τους.

Χαράλαμπος Μπερμπερίδης
Γεν. Γραμματέας της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

Το 24^ο Πανελλήνιο Συνέδριο και οι συνελεύσεις της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

Η ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ, όπως άλλωστε όλα τα Επιστημονικά και Επαγγελματικά σωματεία, λειτουργεί με βάση το Καταστατικό της. Σε αυτό προβλέπονται μεταξύ άλλων η σύγκληση τακτικών και εκτάκτων Γενικών Συνελεύσεων και η οργάνωση και διενέργεια επιστημονικών εκδηλώσεων, όπως οι Εαρινές Ημέρες ανά έτος, τα Μετεκπαιδευτικά Μαθήματα και το Πανελλήνιο Ρευματολογικό Συνέδριο ανά διετία.

Το παρόν ΔΣ είναι προσηλωμένο στην εφαρμογή του καταστατικού της Εταιρείας. Μέχρι σήμερα, από πλευράς επιστημονικών εκδηλώσεων, έχουν οργανωθεί οι Εαρινές Ημέρες το 2013 και 2014, καθώς και τα Μετεκπαιδευτικά Μαθήματα του 2013. Η οργάνωση των Εαρινών 2013 και των Μετεκπαιδευτικών Μαθημάτων 2013 πραγματοποιήθηκε με πολλές δυσκολίες, λόγω των γνωστών στους περισσότερους προβλημάτων που αντιμετωπίσαμε και αντιμετωπίζουμε με το γραφείο που επί σειρά ετών διοργάνωνε τις εκδηλώσεις τις ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ, του THEMA TEAM. Οι οικονομικές διαφορές που έχουν προκύψει περιγράφονται σε άλλο άρθρο, από τον Ταμία της Εταιρείας κ. Γεωργιάδη.

Το Πανελλήνιο Συνέδριό μας θα πραγματοποιηθεί από 11-14 Δεκεμβρίου 2014, στο ξενοδοχείο Hilton, στην Αθήνα. Το συνέδριο πραγματοποιείται σε οικονομικό και θεσμικό περιβάλλον διαφορετικό από αυτό που είχαμε συνηθίσει και ίσχυε μέχρι τώρα: Με απόφαση του ΕΟΦ, η κάθε Επιστημονική Εταιρεία μπορεί να οργανώνει μόνο μία πανελλήνια επιστημονική εκδήλωση. Το ΔΣ, στην προσπάθειά του να ενισχύσει και να προστατεύσει το θεσμό των Εαρινών Ημερών, χαρακτήρισε στον ΕΟΦ ως πανελλήνια εκδήλωση της Εταιρείας τις Εαρινές Ημέρες 2014. Αυτόματα, δεν είναι δυνατή η διοργάνωση άλλης επιστημονικής εκδήλωσης πανελληνίου χαρακτήρα. Έτσι, το 24ο Ρευματολογικό Συνέδριο δε θα μπορεί να φέρει μεν στον τίτλο τη λέξη "Πανελλήνιο", ωστόσο θα έχει την ίδια επιστημονική βαρύτητα με τα προηγούμενα συνέδριά μας και, ελπίζουμε, την ίδια επιτυχία, παρόλο που τους περιορισμούς, οικονομικούς και άλλους, που συνεπάγονται οι νέες ρυθμίσεις. Πιστεύω ότι είναι ιδιαίτερα σημαντική η συμμετοχή όλων των ρευματολόγων, ειδικών και ειδικευόμενων στο Συνέδριο: είναι δήλωση υποστήριξης προς

την ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ, το μόνο θεσμικό όργανο που περιλαμβάνει όλους τους ρευματολόγους. Παράλληλα όμως είναι και εκδήλωση που δίνει την ευκαιρία και για προβολή της επιστημονικής δουλειάς των νέων συναδέλφων μέσα από τις επιστημονικές ανακοινώσεις, αλλά και για επιστημονική ανταλλαγή απόψεων μέσα από τις συζητήσεις που θα προκύψουν μετά από τις διαλέξεις και τις εισηγήσεις αναγνωρισμένου επιστημονικού κύρους ομιλητών.

Στα πλαίσια του 24ου Συνεδρίου μας θα πραγματοποιηθεί και η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, όπως ορίζεται από το Καταστατικό. Η μέχρι τώρα πρακτική, των τελευταίων τουλάχιστον ετών, δεν επιτύγχανε ικανοποιητική συμμετοχή συναδέλφων στις ΓΣ. Αν αυτό τα προηγούμενα χρόνια μπορεί να ήταν και "ανώδυνο", τώρα, με τα αυξημένα προβλήματα τόσο στο χώρο της υγείας, όσο και στο χώρο της Ρευματολογίας, καθιστούν επιτακτική τη συμμετοχή των συναδέλφων στις ΓΣ. Η τελευταία τακτική ΓΣ, που πραγματοποιήθηκε στη διάρκεια των Μετεκπαιδευτικών Μαθημάτων 2013, είχε πολύ ικανοποιητική συμμετοχή, πολύ μεγαλύτερη από τις ΓΣ των τελευταίων ετών. Έτσι, η ετήσια ΓΣ για το 2014, θα πραγματοποιηθεί στη διάρκεια του 24ου Συνεδρίου μας. Η Συνέλευση αυτή θα είναι εκλογοπολογιστική, μια και θα γίνουν και οι αρχαιρεσίες για το νέο ΔΣ της περιόδου 2015-2016 και ευελπιστούμε σε μαζική συμμετοχή όλων των μελών μας.

Η πρόσφατη τροποποίηση του Καταστατικού της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ, που είχε σαν στόχο ένα αναγκαίο εκσυγχρονισμό του πλαισίου λειτουργίας της Εταιρείας, εισήγαγε νέα δεδομένα. Όπως σε όλες οι προσπάθειες αλλαγής των κατεστημένων, στην πορεία διαπιστώθηκαν μερικές επιμέρους δυσλειτουργίες. Έτσι, τα μέλη της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ θα κληθούν - σε Καταστατική ΓΣ - να εγκρίνουν μερικές επιμέρους προσαρμογές και τροποποιήσεις, ώστε να καταστεί ακόμα πιο αποδοτική η λειτουργία της Εταιρείας μας. Οι αλλαγές αυτές δεν ακυρώνουν το πνεύμα της πρόσφατης τροποποίησης, προτείνονται δε μετά από συζήτηση και κοινή συμφωνία όλων των μελών του ΔΣ. Για τις προτεινόμενες αλλαγές θα ενημερωθούν όλα τα μέλη λεπτομερώς σε επόμενη επικοινωνία. Τα βασικά μέρη είναι προσθήκες, όπως α) η πρόβλεψη για το "Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις ρευματικές παθήσεις", β) η δυ-

Έκδοση
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
Μεσογείων 387, 153 43 Αγία Παρασκευή, τ. 210 6545243, φ. 210 6545243, e. mail@ere.gr, w. www.ere.gr

νατότητα ηλεκτρονικής ψήφου στις αρχαιρεσίες, γ) η δυνατότητα πρόσληψης ειδικών επιστημονικών συμβούλων και τροποποιήσεις, όπως α) η παροχή δυνατότητας στο ΔΣ να καταναλώσει έως 10% του αποθεματικού για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών που προβλέπονται από το Καταστατικό σε περιόδους χαμηλών εσόδων, β) η διενέργεια των αρχαιρεσιών το Δεκέμβριο αντί του Ιανουαρίου που προβλέπεται τώρα, με αντίστοιχη ανάληψη καθηκόντων από το νέο ΔΣ τον Ιανουάριο του επομένου έτους και το κλείσιμο του οικονομικού έτους το Νοέμβριο, γ) τη δυνατότητα έγκρισης ή απόρριψης των εισηγήσεων της Επιτροπής Επαγγελματικών Υποθέσεων χωρίς παρα-

πομπή σε ΓΣ, δ) τον καθορισμό από το ΔΣ των συντονιστών για τις ομάδες εργασίας και ε) τη διαφοροποίηση του ρόλου των επιτροπών Επαγγελματικών Υποθέσεων, Εκπαίδευσης και Έρευνας.

Θεωρώ ότι στη διάρκεια του 4ήμερου 11-14 Δεκεμβρίου 2014 θα συζητηθούν πολλά και πολύ σημαντικά θέματα, επιστημονικά και θεσμικά, γι' αυτό και είναι ιδιαίτερα σημαντική η παρουσία όλων μας στο 24ο Συνέδριό μας.

Σπύρος Αστανίδης
Πρόεδρος της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

Εαρινές ημέρες ρευματολογίας 2014

Οι εκπαιδευτικές-επιστημονικές δραστηριότητες της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ έχουν πλέον τέτοιο προσανατολισμό, που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες του νέου Ρευματολόγου και όχι μόνο. Στα πλαίσια αυτών των δραστηριοτήτων εντάσσονται και οι Εαρινές Ημέρες Ρευματολογίας. Η παραπάνω εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην Αλεξάνδρουπολη από 29/5-01/6/2014.

Η εκδήλωση ήταν επιτυχής, αν αναλογισθεί κανείς ότι η χρονική αυτή περίοδος έχει ιδιαιτερότητα (Πανελλήνιες εξετάσεις).

Σημαντική ήταν και η παρουσία εκπροσώπων των Ρευματολογικών Εταιρειών Ισπανίας, Πορτογαλίας και Ιταλίας. Η προσυνεδριακή εκδήλωση, που πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στην Αθήνα και με τη συμμετοχή των Σύλλογων Ρευματοπαθών, έθεσε τις βάσεις για την προβολή της Ρευματολογίας και του ρόλου που θα παίξουν οι παραπάνω Σύλλογοι. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους θεσμικοί παράγοντες του χώρου της Υγείας, οι οποίοι και έδειξαν την ευαισθησία τους, απομένει να το κάνουν πράξη.

Έτσι από τη στατιστική επεξεργασία προκύπτουν σημαντικά στοιχεία.

Την εκδήλωση παρακολούθησαν 113 Συνάδελφοι. Το 49% ήταν ηλικίας έως 45 χρόνων, το 95% Ρευματολόγοι και 5% άλλης Ειδικότητας, Το 46% ήταν Ιδιώτες, το 33% του ΕΣΥ, 11% του ΕΟΠΥΥ, 6% Ιδιώτες/ΕΟΠΥΥ και άλλοι 4%.

Η βαθμολογία (από 0-5) που πραγματοποιήθηκε από τους Συνάδελφους, ως προς την Εκπαιδευτική αξία, ήταν με τρία 16%, με τέσσερα 44% και με πέντε 40%. Ως προς την πρωτοτυπία ήταν με ένα 7%, με δύο 5%, με τρία 25%, με τέσσερα 44% και με πέντε 19%. Ως προς την κλινική χρησιμότητα ήταν με δύο 5%, με τρία 10%, με τέσσερα 53% και με πέντε 32%. Ως προς την επιλογή του ξενοδοχείου και τις υπηρεσίες του, ήταν με τρία 15%, με τέσσερα 48% και με πέντε 37%. Ως προς την επιλογή του Γραφείου διοργάνωσης ήταν με τρία 9%, με τέσσερα 37% και με πέντε 54%. Ως προς τη Γραμματεία-εξυπηρέτηση ήταν με τρία 4%, με τέσσερα 34% και με πέντε 62%.

Η συμμετοχή όλων θα συμβάλει στην ακόμη μεγαλύτερη επιτυχία των Επιστημονικών δραστηριοτήτων της Εταιρείας μας.

Χαράλαμπος Μπερμπερίδης
Γεν. Γραμματέας της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

«Εθνικό Σχέδιο Δράσης» και ανάπτυξη «Εθνικού Συμβουλίου» για τις Ρευματικές Παθήσεις

Ι. Η διαμόρφωση «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις Ρευματικές Παθήσεις» αποφασίσθηκε με μεγάλη πλειοψηφία στην προηγούμενη Γενική Συνέλευση της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ 14-12-2013. Ο κεντρικός στόχος του «Σχεδίου» είναι η **πρώιμη διάγνωση και η έγκαιρη και ορθή θεραπευτική αντιμετώπιση των ασθενών με ρευματικές παθήσεις**, ώστε να μειωθεί η κοινωνική, οικονομική, ασφαλιστική, οικογενειακή και προσωπική επιβάρυνση που προκαλούν οι ασθένειες αυτές. Έμμεσο αποτέλεσμα του «Σχεδίου» θα είναι η αύξηση της αναγνωρισιμότητας των ρευματικών παθήσεων και του ρόλου του Ρευματολόγου.

Με πρωτοβουλία του ΔΣ της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ προσκλήθηκαν όλες οι Ενώσεις Ασθενών (ΕΛΕΑΝΑ, Σύλλογος Ρευματοπαθών Κρήτης, Ελληνική Εταιρεία Αυτοάνοσων Συστηματικών Ασθενειών, Γονείς Παιδιών με ΝΙΑ, Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων των Παιδιών με Χρόνιες Ρευματοπάθειες Θεσσαλονίκης, Δωδεκανησιακός Σύλλογος Αυτοάνοσων Νοσημάτων Αρθρίτιδας και Λύκου «θάλεια») και συναντήθηκαν στις 15-2-2014 στα γραφεία της Εταιρείας. Οργανώθηκε ένα κοινό πλαίσιο για το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης» αναπτυγμένο σε 7 άξονες για τη διαμόρφωση των οποίων ορίστηκαν αντίστοιχες κοινές επιτροπές:

1ος Άξονας - ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ: Κουτσογεωργοπούλου Λουκία (ΕΡΕ), Σαλαμαλίγκη Ανδρομάχη (ΕΛΕΑΝΑ), Σταρά Ρούλα (Κρήτη), Ρέπα Ελένη (Θεσ/νίκη), Μιτζέλης Αθανάσιος (ΝΙΑ), Γεωργά Θάλεια (Ρόδος)

2ος Άξονας - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ: Κατσιφής Γκίκας (ΕΡΕ), Σειτανίδου Δώρα (ΕΛΕΑΝΑ), Κουτσογιάννη Κατερίνα (Κρήτη), Αρβανιτάκης Ιωάννης (ΝΙΑ), Ρέπα Ελένη (Θεσ/νίκη)

3ος Άξονας - ΜΗΤΡΩΟ ΑΣΘΕΝΩΝ: Κασίμος Δημήτριος (ΕΛΕΑΝΑ), Καλαντζή Τριανταφυλλιά (Κρήτη), Τρόντζας Παναγιώτης (ΕΡΕ), Μπέζας Ευάγγελος (ΝΙΑ)

4ος Άξονας - ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ: Τσιάκου Ελένη (ΕΛΕΑΝΑ), Παπαδάκης Γιάννης (Κρήτη), Σφυρόερα Αικατερίνη (ΕΡΕ), Σταυρακίδου Μαρία (Θεσ/νίκη), Σπυρόπουλος Φώτης (ΝΙΑ)

5ος Άξονας - ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ: Καραμήτσιου Βίκυ (ΕΡΕ), Ακτύπης Σπυρίδων-Ηρακλής (ΕΛΕΑΝΑ), Τσαφαντάκη Άννα (Κρήτη), Πατσιόλη Δήμητρα (Θεσ/νίκη), Ιακωβίδης Ευτύχιος (ΝΙΑ), Αλεξανδρή Ελένη (Ρόδος)

6ος Άξονας - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Καραϊσαρίδου Χρυστάλλα (ΕΛΕΑΝΑ), Κριτζά Εύα (Κρήτη), Ασλανίδης Σπύρος (ΕΡΕ), Ρεπάσος Γεράσιμος (ΝΙΑ), Ρηγοπούλου Γεωργία (Ρόδος), Σταυρακίδου Μαρία (Θεσ/νίκη)

7ος Άξονας - ΕΡΕΥΝΑ: Παπαδάκη Λίτσα (Κρήτη), Παπασταύρου Θεοδώρα (ΕΛΕΑΝΑ), Μπούμπας Δημήτριος (ΕΡΕ), Γκόσιου Αικατερίνη (ΝΙΑ), Πρατσίδου Γκέρτση-Πολυξένη (Θεσ/νίκη)

Στα πλαίσια των ΕΑΡΙΝΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ διοργανώθηκε συνέντευξη τύπου στο Ζάππειο το πρωί της 28ης Μαΐου για την ενημέρωση των δημοσιογράφων και των εκπροσώπων των φαρμακευτικών εταιρειών με παρουσιάσεις από τον Πρόεδρο κ. Ασλανίδη, τον Οικονομολόγο της Υγείας κ. Κ. Σουλιώτη και τον Υπεύθυνο του αναδόχου (CONVIN) της ενημερωτικής εκστρατείας της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ κ. Α. Τσαμούρη.

Το απόγευμα της 28ης Μαΐου διεξήχθη η Προσυνεδριακή Ημερίδα στο Μουσείο της Ακρόπολης με θέμα: «Forum για τη σύνταξη του Σχεδίου Δράσης». Η ημερίδα ξεκίνησε με τοποθετήσεις των Προέδρων της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ κ. Σ. Ασλανίδη, της ΕΛΕΑΝΑ κ. Δ. Κασίμου και του Συλλόγου Ρευματοπαθών Κρήτης κ. Α. Κουτσογιάννη. Κατόπιν παρουσιάστηκαν από εκπροσώπους των επιτροπών του Εθνικού Σχεδίου Δράσης οι αρχικές ιδέες για τη διαμόρφωση των κειμένων των 7 αξόνων ενώ παρεμβάσεις έκαναν ο Επικ. Καθηγητής Πολιτικής Υγείας κ. Κ. Σουλιώτης και ο Αντιπρόεδρος της EULAR κ. Μ. Κουλούμας. Παραβρέθηκαν και συντόνισαν συνεδρίες οι καθηγητές κ.κ. Δ. Μπούμπας και Π. Σφηκιάκης και η Past Chairperson, PARE Standing Committee EULAR κ. Μ. Μπάτζιου. Την εκδήλωση χαιρέτισαν θεσμικοί παράγοντες όπως η Γ. Γραμματέας Δημόσιας Υγείας κ. Χ. Παπανικολάου, ο Πρόεδρος του ΕΟΦ κ. Δ. Λιντζέρης, ο Πρόεδρος του ΚΕΣΥ κ. Π. Σκανδαλάκης και ο Γ.

Γραμματέας της Ιατρικής Εταιρείας Αθηνών κ. Ε. Θηραΐος. Στη συνέχεια ακολούθησε συμπληρωματική συνεδρία και ανοικτή συζήτηση με τους εκπροσώπους των Ρευματολογικών Εταιρειών των χωρών του Ευρωπαϊκού Νότου και ειδικότερα τους Mola Emilio Martin από την Ισπανία, Pimentel dos Santos Fernando από την Πορτογαλία, Alberto Migliore από την Ιταλία και Σ. Ασλανίδη από την Ελλάδα. Η συζήτηση διεξήχθη στα Αγγλικά, είχε ως θέμα: «Προσαρμογές των επιστημονικών κοινοτήτων στο νέο οικονομικό περιβάλλον της υγείας στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου» και συντονίστηκε από τη δημοσιογράφο του ιατρικού ρεπορτάζ κ. Ε. Μπρέγιαννη.

Μετά την καλοκαιρινή ανάπαυλα αναμένονται τα κείμενα των κοινών επιτροπών, θα ακολουθήσει επεξεργασία από ειδικούς επιστήμονες, αποδοχή τους από την κοινή συντονιστική επιτροπή ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ και Ενώσεων Ασθενών, ώστε τελικά το Σχέδιο Δράσης να υποβληθεί στο ΚΕΣΥ και κατόπιν στο Υπουργείο Υγείας και να γίνει αποδεκτό ως «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Ρευματικές Παθήσεις».

II. Το ΔΣ της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ παράλληλα με την προώθηση της διαμόρφωσης του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης» ολοκλήρωσε, όπως είναι γνωστό, ανοικτό δημόσιο διαγωνισμό για την πρόσληψη αναδόχου (CONVIN και συνεργάτες) για την Πανελλήνια Ενημερωτική Εκστρατεία για τις Ρευματικές Παθήσεις και το ρόλο του Ρευματολόγου, οι πρώτες δράσεις της οποίας θα γίνουν το Φθινόπωρο του 2014. Επιπλέον το ΔΣ της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ ανέθεσε σε εξειδικευμένο γραφείο οργάνωσης προγραμμάτων (Dextera Consulting) τη διαμόρφωση και υποβολή πρότασης για πιθανή χρηματοδότηση από το νέο επιχειρησιακό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΣΠΑ2). Το γενικό πρόγραμμα (action plan) που θα υποβληθεί, ακολουθώντας τη λογική του υπό διαμόρφωση Σχεδίου Δράσης, έχει τον τίτλο «Ανάπτυξη Εθνικού Συμβουλίου για τις Ρευματικές Παθήσεις» και προβλέπει δράσεις ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης, εκπαίδευσης, έρευνας, κλινικής διακυβέρνησης και υποστήριξης ασθενών.

Ειδικότερα πρόκειται να υποβληθούν στο Υπουργείο Υγείας και στις Περιφέρειες προγράμματα καταμεμημένα στους παρακάτω άξονες:

Ο **1ος άξονας** αφορά την **ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση** και περιλαμβάνει τρεις δράσεις: α) υλοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών β) υλοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων για τους ασθενείς και τις οικογένειές τους γ) workshops για επαγγελματίες υγείας και το τεχνικό-διοικητικό προσωπικό των δομών υγείας με στόχο την κατάρτιση και την αναβάθμιση των προσόντων τους.

Ο **2ος άξονας** αφορά την **αναπήρωση και διευκόλυνση της πρόσβασης στις Υπηρεσίες Υγείας** για ασθενείς με ρευματικές παθήσεις και περιλαμβάνονται τρεις δράσεις: α) διευκόλυνση της πρόσβασης των ασθενών σε Υπηρεσίες Υγείας (ιατρικές επισκέψεις, διαγνωστικές εξετάσεις, προμήθεια φαρμάκων των ρευματοπαθών που σε πολλές

περιπτώσεις είναι ΑΜΕΑ) β) αναπλήρωση των κενών σε ρευματολόγους των δημόσιων δομών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας ιδιαίτερα εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων γ) υποστήριξη των ανασφάλιστων ρευματοπαθών στο επίπεδο της βασικής διάγνωσης, παρακολούθησης και αντιμετώπισης.

Ο 3ος άξονας αφορά την **ανάπτυξη τεχνολογίας με στόχευση την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα στη διάγνωση και θεραπεία**. Αυτός ο άξονας περιλαμβάνει 4 δράσεις: α) τη δημιουργία αναλυτικού Μητρώου Ασθενών (Registry) στην ηλεκτρονική συνταγογράφηση β) την ανάπτυξη Εθνικού Αρχείου Βιολογικών Παραγόντων με ενίσχυση, επέκταση και ολοκλήρωση του Αρχείου του Πανεπιστημίου της Κρήτης, γ) την οργάνωση έρευνας σε συνεργασία με Οικονομικό Πανεπιστήμιο για τη μελέτη των επιπτώσεων των ρευματικών παθήσεων στα οικονομικά υγείας δ) την ολοκλήρωση της ανάπτυξης των θεραπευτικών και διαγνωστικών πρωτοκόλλων για τις ρευματικές παθήσεις και τη δημιουργία μηχανισμού συνεχούς παρακολούθησης και επικαιροποίησης ε) την ανάπτυξη δικτύου των Ρευματολόγων και των άλλων εμπλεκόμενων επαγγελματιών της υγείας με σκοπό την καταγραφή καλών πρακτικών, τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τη δικτύωση με φορείς και ερευνητικά κέντρα του εξωτερικού.

Όσα από τα προγράμματα προχωρήσουν πιθανά θα χρειαστούν πρόσθετη χρηματοδότηση (από φαρμακευτικές

εταιρείες ή/και από τα διαθέσιμα της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ) μέσω των προβλεπόμενων διαδικασιών.

Στόχος είναι να γίνει εφικτή η εφαρμογή των προβλεπόμενων στο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης» που ετοιμάζεται. Ταυτόχρονα με τη θέσπιση του «Εθνικού Συμβουλίου» θα ξεπεραστεί το πρόβλημα της μη ενιαίας έκφρασης των Ενώσεων Ασθενών αφού στις χρηματοδοτούμενες δράσεις που προβλέπονται θα μπορεί να συμμετάσχει εκτός της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ, οποιοσδήποτε φορέας έχει τις προδιαγραφές και το επιθυμεί. Η ίδια η ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ θα μπορέσει να ενισχύσει τις θεσμικές παρεμβάσεις της και να ενδυναμώσει το ρόλο του Ρευματολόγου στην κοινωνία και την πολιτεία. Παράλληλα ελπίζεται ότι θα εξασφαλιστούν κονδύλια όχι μόνο για την άσκηση κοινωνικών πολιτικών, εκπαίδευσης και έρευνας αλλά και για την αμοιβή μελών της (ιδίως νέων) για παροδική απασχόληση και συμμετοχή τους στις διάφορες δράσεις που θα προκύψουν.

Το επόμενο ΔΣ καθώς και τα Προεδρεία της Επαγγελματικής Επιτροπής και της Επιτροπής Βορείου Ελλάδος που θα προκύψουν από τις εκλογές του Δεκεμβρίου αλλά και το Προεδρείο της Επιτροπής Εκπαίδευσης και Έρευνας έχουν πολλή δουλειά μπροστά τους!

Παναγιώτης Τρόντζας
Αντιπρόεδρος της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

Θεραπευτικά Πρωτόκολλα Συνταγογράφησης

Ως Θεραπευτικά Πρωτόκολλα Συνταγογράφησης (ΘΠΣ) θεσπίστηκαν συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες συνταγογράφησης που εκπονήθηκαν για διάφορα νοσήματα με στόχο να ορθολογικοποιηθεί η θεραπευτική επιλογή, στηριζόμενη σε τεκμηριωμένες αποδείξεις.

Τα ΘΠΣ καταρτίστηκαν από τις αναγνωρισμένες από το ΚΕΣΥ Ιατρικές - Επιστημονικές Εταιρείες κατ' εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και βασίστηκαν κυρίως σε Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Κατευθυντήριες οδηγίες καθώς και σε Ελληνικές Κατευθυντήριες οδηγίες εφόσον υπήρχαν.

Ζυμλής επιτροπές υπό την αιγίδα του ΕΟΦ εργάστηκαν για την δημιουργία αυτών των θεραπευτικών οδηγιών τα οποία στηρίζονται στον εξορθολογισμό των εφαρμοζόμενων θεραπευτικών αγωγών προκειμένου να επιτυγχάνεται το καλύτερο αποτέλεσμα από επιστημονικής σκοπιάς, με την μεγαλύτερη ασφάλεια για τον ασθενή, λαμβάνοντας υπόψιν την σχέση κόστος/όφελος.

Πρόσφατα αναρτήθηκαν στην εφαρμογή της Ηλεκτρονικής Συνταγογράφησης τα ΘΠΣ για την Ρευματοειδή αρθρίτιδα, την Αξονική Σπονδυλαρθρίτιδα, την Ψωριασική αρθρίτιδα, την Ουρική αρθρίτιδα και την Υπερουρική αιμία. Τα συγκεκριμένα πρωτόκολλα στηρίχτηκαν στις κατευθι-

νήριες οδηγίες της ΕΡΕ του 2012, θα αναθεωρούνται σε τακτική βάση και θα επικαιροποιούνται ως προς τις προτεινόμενες θεραπευτικές αγωγές και τις πιο πρόσφατες Κατευθυντήριες οδηγίες.

Τα κείμενα των ΘΠΣ βρίσκονται αναρτημένα τόσο στο site της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ όσο και του ΕΟΦ ενώ προβλέπεται σύντομα να αναρτηθούν και στο site του Υπουργείου Υγείας.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΘΠΣ

1. Ιατρικές ειδικότητες εισόδου στα ρευματολογικά θεραπευτικά πρωτόκολλα (ΘΠΣ: 08-006, 08-007, 08-008, 08-009, 08-010)

A. Στα Ρευματολογικά ΘΠΣ για τη Ρευματοειδή Αρθρίτιδα, την Αξονική Σπονδυλαρθρίτιδα και την Ψωριασική Αρθρίτιδα (αντίστοιχα: 08-006, 08-007, 08-008) εισέρχεται ο συνταγογράφος μόνον εφόσον είναι ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΟΣ.

B. Το ίδιο και στο 2ο βήμα του ΘΠΣ της Ουρικής Αρθρίτιδας (08-009) όπου συνταγογραφούνται βιολογικοί παράγοντες (το 1ο βήμα θα είναι ελεύθερο σε όλες τις ειδικότητες).

C. Το ΘΠΣ της Υπερουρικής αιμίας (08-010) είναι ελεύθερο σε όλες τις ειδικότητες.

D. Η συνταγή του πρωτοκόλλου θα μπορεί να αντιγράφεται από άλλους ιατρούς (π.χ. Γεν. Ιατρούς, Παθολόγους

κ.λ.π.) για 6 μήνες αλλά δεν θα μπορεί να τροποποιηθεί (δηλαδή δεν θα ενεργοποιείται νέο βήμα).

Ε. Κάθε 6 μήνες το πρωτόκολλο θα πρέπει να ενεργοποιείται εκ νέου από Ρευματολόγο (επικαιροποίηση, αλλαγή ή διατήρηση) αλλιώς θα είναι ανενεργό.

Σχετικά με τους Πανεπιστημιακούς συναδέλφους που επιθυμούν να έχουν πρόσβαση στα Ρευματολογικά ΘΠΣ και σύμφωνα με πρόταση του Υπουργείου, η ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ απέστειλε στον ΗΔΙΚΑ τη λίστα των 25 Πανεπιστημιακών που είναι τακτικά μέλη της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ και επομένως έχουν λάβει την ειδικότητα της Ρευματολογίας (κάποιοι είναι ήδη πιστοποιημένοι στην ηλεκτρονική συνταγογράφηση ως Ρευματολόγοι και κάποιοι άλλοι όχι). Εκτός πρόσβασης μένουν όσοι συνάδελφοι (πανεπιστημιακοί ή μη) δεν έχουν ειδικότητα Ρευματολογίας.

2. Συνδέσεις των ΘΠΣ με τις λίστες ICD-10 και τα SPCs των φαρμάκων

A. Το «κλειδίωμα» των ΘΠΣ στον Ρευματολόγο γίνεται με βάση λίστα από συγκεκριμένα ICD-10 που έχουν ενσωματωθεί από την ΗΔΙΚΑ στα συγκεκριμένα ΘΠΣ. Στη λίστα αυτή έχουν περιληφθεί όλα τα πιθανά ICD-10 που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τους συνταγογράφους.

B. Στα ΘΠΣ περιλαμβάνονται σε ορισμένες περιπτώσεις δραστικές ουσίες με επιστημονική τεκμηρίωση και συνήθη κλινική χρήση αλλά χωρίς επίσημη ένδειξη για τα συγκεκριμένα ICD-10 των νόσων που χορηγούνται (π.χ. η σουλφασαζίνη που έχει επίσημη ένδειξη μόνο για την ελκώδη κολίτιδα).

Για να αποζημιώνονται τα φάρμακα αυτά από τον ΕΟΠΥΥ θα υπάρξει άμεσα νομοθετική ρύθμιση από το Υπουργείο Υγείας.

C. Οι ασθενείς που εισέρχονται στα ρευματολογικά ΘΠΣ είναι βαρέως πάσχοντες με πολλές συννοσηρότητες. Έχουμε προτείνει στην 7μελή Επιτροπή του Υπουργείου που είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή των θεραπευτικών πρωτοκόλλων ο ΕΟΠΥΥ να αποδεχθεί τη συνταγογράφηση

ση φαρμάκων με το ICD-10 «T88.7» για την αντιμετώπιση των συννοσηροτήτων ειδικά για τους ασθενείς που περιλαμβάνονται στα ΘΠΣ (π.χ. πραζόλεις σε ασθενείς υψηλού κινδύνου για έλκος/γαστρορραγία όπως οι ασθενείς με ρευματοειδή αρθρίτιδα που λαμβάνουν ταυτόχρονα κορτιζόνη, ΜΣΑΦ ή/και DMARDs).

3. Αιτούμενες ρυθμίσεις του ΕΟΠΥΥ για την προμήθεια των βιολογικών παραγόντων από τα φαρμακεία μετά την έναρξη συνταγογράφησης μέσω των ΘΠΣ.

Με το ανέβασμα των ΘΠΣ δεν έχει πλέον κανένα νόημα η διατήρηση της «Νοσοκομειακής Γνωμάτευσης» για την προμήθεια βιολογικού παράγοντα, αφού οι προϋποθέσεις συνταγογράφησης βιολογικών παραγόντων τηρούνται αυστηρά μέσω της διαδικασίας των πρωτοκόλλων. Έτσι θα σταματήσει η ταλαιπωρία των ασφαλισμένων και η απαραίτητη διάκριση των ρευματολόγων σε δύο κατηγορίες εφόσον πλέον τηρούνται από όλους οι κανόνες της ορθής ιατρικής πρακτικής. Έχουμε προτείνει στη σχετική 7μελή Επιτροπή του Υπουργείου τις παρακάτω ρυθμίσεις:

1. Ο ΕΟΠΥΥ να καταργήσει την απαίτηση συνοδού Νοσοκομειακής Γνωμάτευσης για την εκτέλεση συνταγής που περιέχει βιολογικούς παράγοντες εφόσον η συνταγογράφηση έχει γίνει μέσω των ΘΠΣ.

2. Ο ΗΔΙΚΑ να ρυθμίσει την αναγραφή στην έντυπη συνταγή ότι η συνταγογράφηση έχει γίνει μέσω ΘΠΣ.

3. Ο ΕΟΠΥΥ να μην ενεργοποιήσει Επιτροπές για την έγκριση χορήγησης βιολογικών παραγόντων σε ασθενείς που η συνταγογράφηση γίνεται πλέον μέσω των ΘΠΣ δηλαδή σε ρευματοπαθείς που πάσχουν από Ρευματοειδή Αρθρίτιδα, Αξονική Σπονδυλαρθρίτιδα, Ψωριασική Αρθρίτιδα, Ουρική Αρθρίτιδα. Εξαιρεση ο βιολογικός παράγοντας CANAKINUMAB που θα εξακολουθήσει να εγκρίνεται από Επιτροπή ακριβών φαρμάκων.

Ευαγγελία Καταξάκη

Ειδ. Γραμματέας της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

Ένα δύσκολο οικονομικό πρόβλημα με προεκτάσεις!

Όπως όλοι γνωρίζουμε όταν οργανώνεις ένα συνέδριο χρησιμοποιείς τα άτομα της επιστημονικής εταιρείας για τα επιστημονικά θέματα (πρόγραμμα, ομιλητές κλπ) και κάποιο γραφείο ειδικό στην οργάνωση συνεδρίων για όλα τα υπόλοιπα.

Τα δύο προηγούμενα Διοικητικά Συμβούλια χρησιμοποίησαν σαν Γραφείο οργάνωσης όλων των επιστημονικών εκδηλώσεων της Εταιρείας μας κατά την θητεία τους (2009-2010 και 2011-2012) το γραφείο THEMA TEAM, που το ελέγχει ο κος Καλλιμακάνης. Το γραφείο ήταν γνωστό στο χώρο και είχε διοργανώσει αρκετά συνέδρια χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Επιπλέον, το γραφείο THEMA TEAM είχε δώσει μακράν την καλύτερη προσφορά σε κλειστό διαγωνισμό που είχε οργανώσει το προ-προηγούμενο ΔΣ (πρόεδρος ο συνάδελφος κ. Τέμπος) για το Πανελλήνιο Συνέδριο του 2009, όπου συμμετείχαν 6 διαφορετικά γραφεία.

Φαίνεται όμως ότι η οικονομική κρίση που μαστίζει τη

χώρα μας είχε σοβαρές επιπτώσεις και στην λειτουργία αυτού του γραφείου, με αποτέλεσμα το παρόν Διοικητικό συμβούλιο να αντιμετωπίσει ένα χρηματοδοτικό κενό 200.000 Ευρώ περίπου. Με απλά λόγια ο Κος Καλλιμακάνης αντί για λεφτά μας έδωσε επιταγές με διαφορετικές ανά ποσό ημερομηνίες λήξης, σε μια προσπάθεια να καλύψει το χρέος του. Η επιλογή μας εκείνη την περίοδο ήταν ή να δεχτούμε αυτό τον τρόπο πληρωμής ή να τον πάμε στα δικαστήρια και να τον κλείσουμε, χάνοντας βέβαια και τις 200.000 ευρώ.

Επιλέξαμε την πρώτη λύση, ακολουθώντας το παράδειγμα του υπουργείου Οικονομικών, που εφαρμόζει για όλους τους κακοπληρωτές.

Μάλιστα για να εξασφαλίσουμε ένα ποσοστό από αυτά τα χρήματα, του δώσαμε να διοργανώσει τα Μετεκπαιδευτικά Μαθήματα του 2013, χωρίς υποχρέωση να τον πληρώσουμε και επιπλέον να μας αποδώσει και τα όποια κέρδη

θα είχαμε από αυτή την διοργάνωση.

Μέχρι προ 2μήνου όλο το Διοικητικό Συμβούλιο και ο πρόεδρος ειδικά, ασχολείτο με αυτό το θέμα νυχθημερόν. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν το αρχικό χρέος να περιορισθεί στα 90.000 περίπου ευρώ.

Επειδή κρίναμε ότι ο κος Καλλιμακάνης δεν είχε πρόθεση να δώσει άλλα, παρά τις ανά 2ήμερο εκκλήσεις μας και επειδή πληροφορίες από την αγορά έλεγαν ότι το πάει για πτώχευση, δώσαμε την εντολή στον Νομικό σύμβουλο της Εταιρείας, ο οποίος από την αρχή και σε κάθε φάση μας συμβούλευε νομικά «τι μέλλει γενέσθαι», να τον πάει στα δικαστήρια.

Τα λεφτά αυτά τα έχει η εταιρεία σε επιταγές εξασφαλισμένες νομικά, αλλά μη εκτελεσμένες μέχρι σήμερα.

Από την μικρή χρονική συμμετοχή μου στο παρόν Διοικητικό Συμβούλιο (6 μήνες), κατέληξα στο εξής σημαντικό συμπέρασμα που θα πρέπει να γνωρίζουν όλοι όσοι θέλουν να συμμετάσχουν στα επόμενα Διοικητικά Συμβού-

λια: Το οικονομικό και το πολιτικο-κοινωνικό περιβάλλον έχει δραστικά αλλάξει από την οικονομική κρίση της χώρας μας και μετά. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ ασχολείται περισσότερο με οικονομικά και άλλα θέματα και ελάχιστα με επιστημονικά. Θέματα σαν αυτό του THEMA TEAM θα προκύψουν και στο μέλλον, θέματα σαν το πλαφόν στα πανάκριβα ρευματολογικά φάρμακα, τα διαγνωστικά και θεραπευτικά πρωτόκολλα και άλλα, θα έρχονται και θα ξανάρχονται και θα πρέπει τα μέλη-λειτουργία να αποφασίζουν με κριτήρια όχι μόνο επιστημονικά, τα οποία είναι και τα πιο εύκολα φτάνει να ακολουθείς κάποια έτοιμα διεθνή guidelines, αλλά με κριτήρια οικονομικής επιβίωσης των συναδέλφων ρευματολόγων που πολεμούν ανυπεράσπιστοι στην ελεύθερη αγορά.

Ελπίζω όσοι θα θελήσουν να ασχοληθούν στο μέλλον με την ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ να λύσουν τα θέματα αυτά σαν δικά τους προσωπικά προβλήματα.

Δρ Αχιλ. Ε. Γεωργιάδης
Ταμίας της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

«Από άλλους τρωσ και πίνεις και σε άλλους πας και τα δίνεις...» ή Ερευνητικά Πρωτόκολλα.

Πολλοί θα γνωρίζετε το παραπάνω λαϊκό τραγούδι, του Γιάννη Μηλιώκα, το οποίο έγινε μεγάλη επιτυχία πριν μερικά χρόνια και προέρχεται από μια παλιά λαϊκή παροιμία πολύ πιο πικάντικη ετυμολογικά.

Αυτό το τραγούδι σκέφτηκα όταν διάβαζα το καταστατικό της ΕΡΕ - ΕΠΕΡΕ, στις παραγράφους που αναφέρεται στη χρηματοδότηση των ερευνητικών πρωτοκόλλων.

Αλλά ως ξεκινήσω την παρέμβασή μου ιστορικά. Ο θεσμός των ερευνητικών πρωτοκόλλων είναι μια παλιά συνήθεια της ΕΡΕ που είχε μπει στο καταστατικό της πριν πολλά πολλά χρόνια. Στόχος ήταν η ΕΡΕ να ενισχύει οικονομικά όσους ρευματολόγους είχαν ερευνητικές ιδέες που θα προωθούσαν την Ρευματολογία για το καλό της Ρευματολογίας και των ρευματολόγων γενικότερα. Τα λεφτά που ελάμβαναν οι συγκεκριμένοι συνάδελφοι, δεν ήταν και λίγα για κάθε εποχή και είχαν την υποχρέωση, να ενημερώνουν την ΕΡΕ για τα αποτελέσματα της έρευνάς τους, δικαιολογώντας και κατά κάποιον τρόπο που πήγαν τα λεφτά που έλαβαν με αποδείξεις. Εδώ θα πρέπει να τονισθεί ότι ζητούσαν κάποια λεφτά, έπαιρναν τα λεφτά για κάποια έξοδα που είχαν προϋπολογίσει, αλλά δεν θυμάμαι να είχε αναφερθεί στις Γενικές συνελεύσεις ένας οικονομικός απολογισμός συνοδευόμενος με αποδείξεις για το που πήγαν τελικά αυτά τα λεφτά. Για δε το αποτέλεσμα της έρευνάς τους, που τους είχαμε πληρώσει, ελάχιστα φορές το μαθαίναμε οι υπόλοιποι, είτε άμεσα, είτε έμμεσα.

Περιέργως τα περισσότερα ερευνητικά πρωτόκολλα γίνονταν από τους Πανεπιστημιακούς και ελάχιστα μέχρι καθόλου από τους Νοσοκομειακούς ή άλλους γιατρούς. Το πιο παράδοξο είναι ότι οι μόνοι οι οποίοι έχουν λεφτά για έρευνα, επισήμως τουλάχιστον, είναι οι Πανεπιστημ-

Ερευνητικά Πρωτόκολλα

ακοί και μερικοί μάλιστα περφηφάνονται γι'αυτό. Εάν είναι τα πράγματα έτσι, ας δούμε από που προέρχονται τα λεφτά για τα ερευνητικά πρωτόκολλα.

Όπως όλοι γνωρίζουμε η βασική πηγή εσόδων της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ είναι τα συνέδρια. Για να το πούμε πιο απλά και ρεαλιστικά, τα λεφτά προέρχονται από τη συμμετοχή των φαρμακευτικών εταιρειών στα συνέδρια. Οι φαρμακευτικές εταιρείες πληρώνουν τα λεφτά αυτά για να διαφημίσουν τα φάρμακά τους στους γιατρούς. Όσοι περισσότεροι γιατροί στα συνέδρια τόσο καλύτερη διαφήμιση. Όσο καλύτερη διαφήμιση, τόσο περισσότερη συνταγογραφία. Άρα τα λεφτά που δίνουν οι φαρμακευτικές εταιρείες στα συνέδρια σκοπό έχουν την συνταγογραφία των απλών και άγνωστων, τις περισσότερες φορές ρευματολόγων και σίγουρα όχι εκείνων που κάνουν τα πρωτόκολλα και αυτοί γιατί οι τελευταίοι και λίγοι είναι και όπως όλοι γνωρίζουμε, τις περισσότερες φορές ένας απλός γιατρός του τέως ΙΚΑ, έγραφε καθημερινά και νόμιμα, πολύ περισσότερες συνταγές απ'όλους αυτούς που έκαναν τα πρωτόκολλα. Τελικό συμπέρασμα: αυτοί οι άγνωστοι, οι απλοί ρευματολόγοι, που κερδίζουν τα χρήματα για την εταιρεία, είναι αυτοί που χρηματοδοτούν τους επώνυμους για να κάνουν ερευνητικά πρωτόκολλα και οι τελευταίοι, τις περισσότερες φορές τους αγνοούν και λογαριασμό δεν δίνουν.

Επομένως τόσα χρόνια η εταιρεία εφάρμοζε συστηματικά το ρεφραίν του τραγουδιού του Μηλιώκα που έχω σαν τίτλο! Θα μου πείτε λογικά, «τι να κάνουμε όλοι δεν ξέρουμε να κάνουμε ερευνητικά πρωτόκολλα. Όλοι δεν έχουμε τις δυνατότητες. Αυτοί που ξέρουν αυτοί κάνουν!!

Η άποψη αυτή θα ήταν σωστή προ 5ετίας, τώρα υπάρχουν πολλές ειδικές εταιρείες, ελληνικές και ξένες, που μπο-

ρούν να σου σχεδιάσουν ένα τέλειο ερευνητικό πρωτόκολλο, να σου κάνουν τον οικονομικό προϋπολογισμό του, να σου αποδώσουν τον οικονομικό απολογισμό του, να σου γράψουν την σχετική εργασία και να την στείλουν και για δημοσίευση όπου τους πεις με πολύ μεγάλες πιθανότητες να δημοσιευθεί. Και όλα αυτά μετά από έγκριση του ΕΟΦ, ο οποίος πολύ αρέσκεται σε αυτού του είδους καθαρές οικονομικά εργασίες.

Ποιοι θα συμμετάσχουν στην εργασία; Όσοι από αυτούς που φέρνουν στην ΕΡΕ τα λεφτά θέλουν και εάν δεν ξέρουν πως γίνεται, η ανάδοχος εταιρεία αναλαμβάνει και την εκπαίδευση τους. Άλλωστε πολλοί ήδη έχουν συμμετάσχει σε αντίστοιχα πρωτόκολλα φαρμακευτικών εταιρειών, με μεγάλη επιτυχία.

Με αυτό τον τρόπο τα λεφτά επιστρέφουν εκεί απ'όπου ξεκίνησαν και συμμετέχουν όλοι όσοι θέλουν, μαθαίνον-

τας ταυτόχρονα και πως γίνονται αυτές οι εργασίες που διαβάζουμε κάθε ημέρα στα ξένα περιοδικά!

Τα θέματα των ερευνητικών εργασιών θα προτείνονται από τους ρευματολόγους και θα ψηφίζονται μερικά από αυτά στην ετήσια Γενική Συνέλευση της ΕΡΕ.

Αυτό κατά την γνώμη μου, ονομάζεται Δημοκρατία και Διαφάνεια.

Η πρότασή μου λοιπόν είναι στην επόμενη Γενική Καταστατική Συνέλευση του Δεκεμβρίου 2014 να αλλάξει η μέχρι σήμερα πρακτική και να θεσμοθετηθεί μια καινούργια με τα σύγχρονα δεδομένα που ήδη περιέγραφα.

Δρ Αχιλλ. Ε. Γεωργιάδης
Ταμίας της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ

Η Ελληνική συμμετοχή στο EULAR 2014

Το Συνέδριο της EULAR 2014 έγινε με επιτυχία τον Ιούνιο στο Παρίσι. Ο αριθμός των Ελλήνων συνέδρων ήταν μεγάλος, αλλά δυστυχώς όχι αντίστοιχος με τον αριθμό των ερευνητικών εργασιών στις οποίες συμμετείχαν μέλη της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ. Έτσι, υπήρξαν μόνο 2 προφορικές παρουσιάσεις ερευνητικών εργασιών (μία αμιγώς ελληνική και μία διεθνής με ελληνική συμμετοχή), καθώς και 18 αναρτημένες ανακοινώσεις από την Ελλάδα, μεταξύ των 1.800 περίπου εργασιών που παρουσιάστηκαν. Συνολικά στις ελληνικές εργασίες συμμετείχαν 20 τακτικά και επικουρικά μέλη της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ, τόσο πανεπιστημιακοί, όσο και συνάδελφοι του ΕΣΥ.

Είναι ενδιαφέρον ότι κατ' αρχήν στο Συνέδριο είχαν αποσταλεί προς κρίση συνολικά 4.041 εργασίες από 83 χώρες. Στις 6 πρώτες χώρες συμπεριλαμβάνεται και η Τουρκία (6η με 219 απεσταλημένες εργασίες- έναντι μόνο 39 Ελληνικών), καθώς και η Ιαπωνία (1η με 352 απεσταλημένες εργασίες), οι ΗΠΑ (323), η Ισπανία (319), η Βρετανία (286) και η Ιταλία (273).

Ας ελπίσουμε σε μεγαλύτερη Ελληνική εκπροσώπηση στο επόμενο EULAR που θα γίνει το 2015 στο Λονδίνο.

Πέτρος Σφηκιάκης

Ενημερωτική εκστρατεία της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ για τις ρευματικές παθήσεις

Κρίσιμο σημείο για την θετική έκβαση της πορείας των ρευματικών παθήσεων είναι η έγκαιρη διάγνωση και η ορθή θεραπεία. Με απώτερο τον παραπάνω στόχο είναι αποφασιστικής σημασίας η ενημέρωση-ευαισθητοποίηση του κοινού και της ιατρικής κοινότητας.

Ο στόχος της πρώιμης αντιμετώπισης εξυπηρετείται μέσω της έγκαιρης προσέλευσης στον Ρευματολόγο. Με δεδομένη την καθυστέρηση στην προσέλευση λόγω μειωμένης ή κακής πληροφόρησης του πληθυσμού, αλλά και μικρής ευαισθητοποίησης των άλλων ιατρικών ειδικοτήτων, κρίνεται απαραίτητη η ανάληψη μακροχρόνιας ενημερωτικής εκστρατείας για τις ρευματικές παθήσεις.

Μέσα από συγκεκριμένες επικοινωνιακές ενέργειες και στοχευμένες δράσεις θα επιτευχθεί η ευαισθητοποίηση του πληθυσμού και της ιατρικής κοινότητας σε όλη την ελληνική επικράτεια για τις ρευματικές παθήσεις και τον ρόλο του Ρευματολόγου. Έτσι θα αυξηθεί η αναγνωρισιμότητα τόσο των ρευματικών παθήσεων όσο και του ρόλου του Ρευματολόγου σε όλη την χώρα.

Κρίσιμο σημείο της ενημερωτικής εκστρατείας είναι η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πολιτικών της υγείας, οι

οποίοι πρέπει να εκπαιδευτούν σχετικά με τις επιπτώσεις της αρθρίτιδας στην κοινωνία, για την επιτυχία των προγραμμάτων παρέμβασης και μόνο τότε μπορούν να αναπτύξουν κατάλληλη πολιτική σχετικά με την αρθρίτιδα.

Επομένως

- α.** Είναι απαραίτητη η εκπαίδευση των διαμορφωτών πολιτικής υγείας για την σημασία και το κόστος των ρευματικών νοσημάτων
- β.** Πρέπει να δοθεί έμφαση στην αναγνώριση των ρευματικών νοσημάτων ως σημαντικό πρόβλημα της υγείας και ειδικότερα των γυναικών
- γ.** Υπάρχει ανάγκη συνεργασίας με κρατικούς λειτουργούς της δημόσιας υγείας και πρόνοιας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι έχουν την απαραίτητη πληροφόρηση για να βελτιώσουν την προσέγγιση των ρευματικών παθήσεων στις περιφέρειές τους
- δ.** Σημαντική είναι η ανάπτυξη δραστηριοτήτων για την εστίαση της προσοχής σε ζητήματα ρευματικών παθήσεων σε όλη την επικράτεια
- ε.** Ιδιαίτερης σημασίας είναι η ανάπτυξη πολιτικής που απαιτεί από τους οργανισμούς διαχείρισης φροντίδας να

καλύψουν κάθε παρέμβαση που έχει αποδειχτεί ότι είναι ωφέλιμη ως προς το κόστος (θεραπευτικά πρωτόκολλα).

Προτείνονται λοιπόν

- Συστηματική ενημέρωση κοινού για όλες τις ρευματικές παθήσεις μέσα από τα ΜΜΕ (τηλεόραση, ραδιοφώνω, έντυπα, καταχωρήσεις) και μέσω διαδικτύου (με την επίσημη ανάρτηση ιστοσελίδας από την ΕΡΕ και τους συλλόγους ασθενών)
- Διοργάνωση και πραγματοποίηση ιατροκοινωνικών εκδηλώσεων σε όλη τη χώρα με σκοπό την ενημέρωση του κοινού, ασθενών, ιατρικής κοινότητας και διαφόρων επαγγελματιών υγείας ακόμα και μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων και διαιτητικών ιατρικών πρωτοβουλιών
- Συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων (ιατροί, φυσιοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, νοσηλευτές, ψυχολόγοι, ασθενείς) καθώς επίσης και φορέων εθελοντικής προσφοράς
- Πρωτοβουλίες ανάμιξης δημοσίων προσώπων (εκπαιδευτικοί, κυβερνήσεις, αυτοδιοίκησης, εκκλησία, επιστήμονες, καλλιτέχνες)
- Διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων από δημόσια και ιδιωτικά ιατρεία, κρατικούς και περιφερικούς φορείς υγείας και πρόνοιας
- Ενημέρωση της παιδιατρικής κοινότητας

Η μέχρι τώρα εμπειρία ανάληψης σχετικών δράσεων της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ (π.χ. μέρα αρθρίτιδας) όπως και άλλων φορέων είναι θετική, αλλά χρειάζεται ένα συνεχές, μακροχρόνιο και επαγγελματικά σχεδιασμένο έργο καθώς και εργαλεία ελέγχου για να αποδώσει τα προσδοκώμενα. Η ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ στα πλαίσια της Πανελληνίας Ενημερωτικής Εκστρατείας που έχει αναλάβει σε συνεργασία με τον

Ανάδοχο Επικοινωνίας που έχει προσλάβει μετά από διαγωνισμό (PCO CONVIN), προγραμματίζει για την τρέχουσα χρονιά τις παρακάτω δράσεις:

α) η ανάπτυξη ιστοσελίδας site map (tosomasoumilaei.gr), η οποία θα συνδέεται με την ιστοσελίδα της ΕΡΕ-ΕΠΕΡΕ (www.ere.gr), της ΕΛΕΑΝΑ (www.arthritis.org.gr) και του Συλλόγου Ρευματοπαθών Κρήτης (www.srcrete.gr) και θα έχει δυνατότητα ανάπτυξης φόρουμ με σκοπό την διαδραστική ενημέρωση του κοινού συμπεριλαμβανομένου και ασθενών, β) η παραγωγή έντυπου υλικού τόσο για την ευαισθητοποίηση των πολιτών στο σύνολο όσο και στοχευμένου υλικού που θα αφορά ασθενείς ανάλογα με την ρευματική πάθηση, γ) η διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων για το ευρύ κοινό σε περιφέρειες της χώρας σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές και τους ιατρικούς φορείς της κάθε περιοχής, δ) η διαμόρφωση ισχυρού επικοινωνιακού πλάνου (media plan) με διακριτό σήμα καμπάνιας και με τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές, καθώς τον προσεχή Οκτώβριο, ιδιαίτερα την περίοδο των παγκόσμιων ημερών της αρθρίτιδας και της οστεοπόρωσης ε) η διεξαγωγή διαδοχικών ερευνών αγοράς (πρώτο κύμα τον Σεπτέμβριο) με στόχο την αποτύπωση της αναγνωρισιμότητας των ρευματικών παθήσεων, του ρόλου του ρευματολόγου και των δυνατοτήτων ορθής και αποτελεσματικής-αποδοτικής πρακτικής.

Το στοχοθετούμενο κατά περίπτωση κοινό είναι: το ευρύ κοινό, οι ασθενείς και οι οικογένειές τους, οι επαγγελματίες υγείας και οι διαμορφωτές της κοινής γνώμης.

Λουκία Κουτσογεωργοπούλου
Ρευματολόγος, Πανεπιστημιακή Κλινική
Παθολογικής Φυσιολογίας, Γ.Ν.Α Λαϊκό

Ηλεκτρονική διαχείριση επιστημονικών θεμάτων από την ΕΡΕ

Με βάση τις σύγχρονες απαιτήσεις της εποχής μας αλλά και τις δυνατότητες που η τεχνολογία πλέον προσφέρει, θεωρείται από όλους νομίζω επιβεβλημένη η προσαρμογή και της ΕΡΕ (και πιο ειδικά του τρόπου επιστημονικής ενημέρωσης) σε πιο ηλεκτρονικές μορφές ενημέρωσης. Κάτι τέτοιο απαιτεί σε πρώτο βαθμό την αναβάθμιση του επίσημου site σε μια πιο σύγχρονη & λειτουργική μορφή.

Μια νέα πλατφόρμα θα είναι στο μέλλον σε θέση να εξασφαλίσει:

- Άμεση, εύκολη, ταχεία και ποιοτική ενημέρωση σε επιστημονικά και άλλα ίσως (συντεχνιακά, κοινωνικά, γραφειοκρατικά) θέματα.
- Μέσω ειδικού πεδίου, δυνατότητα αναζήτησης νέων & παλαιότερων επιστημονικών ζητημάτων (τώρα χρειάζεται χρονοβόρο «σερφάρισμα») π.χ. του επιστημονικού newsletter.
- Διαδραστική δυναμική. Θα μπορεί δηλαδή κάποιος ρευματολόγος να υποβάλει σε ειδικό πεδίο κάποιο συγκεκριμένο ιατρικό ερώτημα, αυτό να μεταφέρεται σε ειδικό επί του θέματος συνάδελφο (που από πριν θα έχει δηλώσει ότι επιθυμεί να απαντά), ο οποίος θα δίνει μια εξειδικευ-

μένη (meet the expert) γνώμη. Στο ίδιο μήκος κύματος, θα μπορούσαν να «ανεβαίνουν» quiz, με ενδιαφέρουσες εικόνες ή κλινικά προβλήματα, στα οποία θα καλούνται οι ρευματολόγοι να προβληματισθούν και να απαντήσουν.

- ΑΜΕΣΗ ενημέρωση - παρακολούθηση (ακόμη και με Live streaming, σε πραγματικό χρόνο) ελληνικών ή παγκοσμίων συνεδρίων. Σε ειδική σελίδα, θα μπορούσαν επίσης να καταχωρούνται τα πιο ενδιαφέροντα θέματα (highlights) των συνεδρίων και να πάσα στιγμή να αναζητούνται.
- Μέσω WebTV, ειδικά videos on demand για παρεμβατικές πράξεις πχ εξέταση ή διηθήσεις ανατομικών περιοχών.
- Ειδική σελίδα για την υπεύθυνη ενημέρωση ασθενών πάνω στα νοσήματα, τα φάρμακα αλλά και εκδηλώσεις που τους αφορούν. Διαδραστική online επικοινωνία με ρευματολόγο για θέματα που έχουν απορίες ή αμφιβολίες.
- Μοντέρνα αισθητική αντάξια μιας σύγχρονης ιατρικής ειδικότητας.

Σπύρος Νίκας